

Nr 305.

Av fru **Nordgren m. fl.**, *angående statsbidrag för mindre bemedlade barnaföderskors å landsbygden resekostnader i vissa fall för distrikts- och reservbarnmorskor.*

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 40 vid 1937 års riksdag, med förslag till lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m., yrkades i motion II: 411 sådan ändring i den föreslagna lagens § 6 i fråga om distriktsbarnmorskas rätt till reseersättning vid förrättning i hemmet, att sagda ersättning måtte utgå ur allmänna medel i stället för att åvila barnaföderskan. Motionärerna anförde bl. a. i sin motivering att det i motionen till lagförslaget angivits att förlossningsvården principiellt skall vara kostnadsfri. Genom bestämmelsen att barnaföderska själv har att svara för barnmorskas resekostnader, ansågo motionärerna att ett betydelsefullt avsteg gjorts från nämnda princip, i det att lagstiftningen pålägger från barnmorskas bosättningsort avlägsnare boende barnaföderskor en kostnad i sammanhang med förlossningsvården, som övriga äro befriade ifrån. Vidare framhölls att för landets landsbygd i allmänhet, och dess glesbefolkade delar isynnerhet, detta innebär en ekonomisk merbelastning, vilken kommer att verka så mycket mera orättvis, som de befolkningsgrupper det här gäller torde befinna sig i ekonomiskt sämre förhållanden än de, som på grund av bosättning i centralare orter äro befriade från att i förekommande fall utgiva den ifrågavarande skjutsersättningen. Under åberopande av vad i motion II: 411 anförts, yrkade samma motionärer i en följdmotion, II: 413, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i de av Kungl. Maj:t i proposition nr 39, angående förbättrad förlossningsvård m. m., föreslagna grunderna för statsbidrag till slutet och öppen barnsbörd m. m., att barnmorskas resekostnader vid förrättning i barnaföderskas hem, där detta är beläget på större avstånd från stationsorten, ersättas med allmänna medel.

Statsutskottet anförde i sitt yttrande över sistnämnda motion (utlåtande nr 121, sid. 24) att utskottet icke kunde fränkänna det i motionen framställda yrkandet om ersättning av statsmedel för barnmorskas resekostnader vid förlossning i avlägset boende barnaföderskas hem visst fog. »Onekligen bliva de barnaföderskor», heter det i utlåtandet, »som bo på ett mera avsevärt avstånd från distriktsbarnmorskas stationsort, försatta i betydligt sämre ekonomiskt läge än dem, som hava sitt hem på ett nära avstånd från distriktsbarnmorska». Utskottet erinrade om att riksdagen i skrivelse (1937 nr 15, punkt 115) hemställt om utredning angående ändrade grunder för statsbidrag till lindring av mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader, varvid även syftades att i resekostnadshänseende bereda en

mera effektiv lindring åt dem, som bo på längre avstånd från läkares stationsort. Då det syntes utskottet lämpligt att berörda resekostnadsfrågor beaktades i ett sammanhang, ville utskottet rikta Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på det i motionen framlagda spørsmålet.

Andra lagutskottet, som hade att yttra sig över motion II: 411, uttalade i sitt utlåtande (nr 41, sid. 17) sin anslutning till vad statsutskottet anfört i ärendet, och fann skäl tala för att vid den av statsutskottet omförmälda utredningen jämväl frågan om statsbidrag till kostnaderna för barnaföderskas färd till och från förlossningsanstalt bleve förmål för uppmärksamhet. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottens förslag i berörda punkter.

I femte huvudtiteln till årets riksdag berör departementschefen (å sid. 415—416) ifrågavarande spørsmål och erinrar om att riksdagen i skrivelse den 25 maj 1937, nr 308, förklarat att det syntes lämpligt att frågan om de mindre bemedlades sjukvårdskostnader och barnmorskornas resekostnader beaktades i ett sammanhang. Av departementschefens yttrande i fortsättningen framgår också att medicinalstyrelsen, samtidigt med förslaget om nya bestämmelser rörande bidrag till mindre bemedlades sjukvårdskostnader, även avgivit av Kungl. Maj:t infordrat förslag till grunder för statsbidrag till lindring av mindre bemedlade barnaföderskors å landsbygden kostnader för barnmorskans resa. Departementschefen förklarar att han, utan att ingå i närmare prövning av medicinalstyrelsens ifrågavarande förslag, är ense med riksdagen därutinnan att spørsmålet om en utjämning i möjligaste mån av dessa kostnader är värt allt beaktande. Under hänvisning till vad hans företrädare uttalade i denna angelägenhet i propositionen nr 39/1937 — nämligen att bestämmelsen att resekostnaderna för biträde i barnaföderskas hem skall åvila den kvinna som vårdats, stode i överensstämmelse med förslaget om moderskapspenning och mödrahjälp, i vilken ersättning åt mödrar beräknats med hänsyn tagen till nämnda kostnader — förklarar departementschefen att man, enligt hans uppfattning, bör avvakta erfarenheterna rörande det praktiska värdet av de av statsmakterna beslutade ersättningsgrunderna, innan behovet av särskilt statsbidrag för lindring i resekostnaderna definitivt prövas. Något förslag i ärendet kommer sålunda icke att föreläggas riksdagen i år. »Uteslutet är det emellertid icke», säger statsrådet till sist, »att denna fråga inom de närmaste åren kommer att påkalla ett förnyat övervägande.»

Det är, enligt vår mening, att beklaga att denna fråga — trots riksdagens välvilliga inställning till densamma, vilken inställning departementschefen synes dela — ansetts böra skjutas på framtiden, då det icke torde kunna bestridas att här föreligger en allvarlig orättvisa mot de barnaföderskor som äro bosatta på orter, där det är lång väg till distriktsbarnmorskan. Dessa barnaföderskor få betala i många fall dryga kostnader för förlossningsvård, som andra barnaföderskor få kostnadsfri, och särskilt beklagansvärt är det att detta i främsta rummet drabbar landsbygdens fattiga befolkning, isyn-

nerhet i glesbebyggda delar av landet, där avstånden äro långa och där sålunda resekostnaderna för barnmorska kunna bli mycket betungande. Framför allt blir detta fallet i landets nordligaste delar där fattigdomen, men även barnantalet, är störst. Detta kan medföra att dessa barnaföderskor på grund härav måhända måste avstå från såväl den nödiga efterskötseln för egen räkning som rådgivning för det nyfödda barnet, vilket i hög grad är ägnat att minska effektiviteten av den omvårdnad av mödrar och barn, för vilken statsmakterna vidtagit så stora och kostsamma åtgärder under de senaste åren.

Naturligtvis kan det synas, som som de kostnader, det här är fråga om, kunna täckas genom moderskapspenning och mödrahjälp. Men, då moderskapspenningen är lika för alla mödrar, oavsett om de ha några kostnader eller ej för förlossning och efterskötsel, och moderskapspenningen dessutom närmast är avsedd för barnets utrustning, torde moderskapspenningen härvid helt kunna lämnas ur räkningen. Återstår så att avhjälpa behovet genom mödrahjälp. Men även om så sker blir det en skillnad mellan de barnaföderskor — exempelvis i städerna — som ha nära till barnmorska eller förlossningsanstalt, och dem som ha långa avstånd till sådan förlossningsvård och måste betala dryga resekostnader härför. De förstnämnda kunna vid behov erhålla *hela* den högsta utgående mödrahjälpen, 300 kronor, till kostförbättring, utrustning, hjälp i hemmet eller för beredande av vila efter barnsängen, tandvård o. s. v., medan de sistnämnda måste nöja sig med *reducerad* hjälp för sådana behov, huru trängande dessa än kunna vara, för att erhålla en förlossningsvård som andra ha kostnadsfri. Eller också avstå de från en del av denna vård, med risker kanske för såväl eget liv och hälsa som för det nyfödda barnets.

Att bemärka är att det torde komma att dröja innan utbyggandet av den slutna förlossningsvården blir fullt genomförd — liksom upprättandet av de s. k. väntehemmen för de nordligaste länens vidkommande — och att den öppna barnbördsvården sålunda på sina håll i stor utsträckning måste anlitas. Enligt vad vi inhämtat har man inom medicinalstyrelsen beräknat att av 85 000 födda barn (år 1935) kunna omkring 50 000 hava erhållit barnmorskevård *utom* anstalt. Av dessa kunna endast 5 000 tänkas falla å städerna, återstoden 45 000 komma på landsbygden. I vilken utsträckning dessa barn äro födda av mindre bemedlad moder låter sig naturligtvis icke med någon visshet kunna avgöras, men att det är en stor del av dem torde med ganska stor säkerhet kunna förutsättas.

Härav framgår att det sålunda är uteslutet för stora delar av landets barnaföderskor att kunna anlita den mera betryggande och — där avståndet till barnmorska är långt — betydligt billigare vårdform den slutna förlossningsvården utgör. Det framstår därför för undertecknade såsom så mycket mera nödvändigt att frågan om det allmännas deltagande i kostnaderna för barnmorskans resor — i de fall där avståndet till barnmorska överstiger en

viss sträcka — icke uppskjutes alltför länge, utan snarast av Kungl. Maj:t upptages till prövning. Ehuru det, för vårdens likställighet mellan barnaföderskorna, varit riktigast att statsbidrag utgått till resekostnader för barnmorska efter samma grunder för *alla*, oavsett inkomst, torde det dock, av kostnadsskäl och då behovet icke är lika stort, böra stanna vid att dylikt bidrag utgår endast till mindre bemedlade barnaföderskor.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att frågan huruvida och enligt vilka grunder statsbidrag må utgå för mindre bemedlade barnaföderskors å landsbygden resekostnader för distrikts- och reservbarnmorskor, vid förrättning i barnaföderskas hem där detta är beläget på större avstånd från stationsorten, måtte snarast upptagas till prövning och att förslag i ärendet måtte föreläggas 1940 års riksdag.

Stockholm den 22 januari 1939.

Olivia Nordgren.

Elsa Johansson.

Hildur Humla.

Blenda Björck.

Kerstin Hesselgren.

Märta Öberg.

Agda Östlund.

Ruth Gustafson.